

■ ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА
ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 331.101.262(477.44)(045)

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ©

А.М. КОРНІЙЧУК,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики
та налізу,

Т.А. КОСТУНЕЦЬ,
аспірантка кафедри
статистики та налізу,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розглянуто основні аспекти категорії «трудові ресурси» та проаналізовано різні погляди щодо її сутності. Розкрито відмінні риси категорій «трудові ресурси» та «трудовий потенціал». Досліджено сучасний стан функціонування ринку праці Вінницької області та фактори, що перешкоджають перспективі формування трудового потенціалу. Оцінку трудового потенціалу Вінницької області здійснено на основі статистичного аналізу через призму оцінки демографічного стану, рівня безробіття та ринку робочої сили. Досліджено співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці і його кон'юнктуру. Досліджено основні тенденції формування потенціалу трудових ресурсів територій Вінниччини за останні місяці: часткове поліпшення демографічної ситуації; скорочення частки зареєстрованих безробітних; збільшення потреби роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць.

Ключові слова: трудові ресурси, трудовий потенціал, ринок праці, безробіття, непрацездатні особи, працездатні особи.

Рис. 4. Табл. 4. Літ. 5.

Постановка проблеми. Стан і розвиток економіки будь-якої держави, як і усього суспільства в цілому, у великій мірі визначається кількістю і складом його населення, його трудовими можливостями. У сучасній українській економіці, яка характеризується високими темпами трансформації, економічні регіони, щоб бути конкурентоспроможними, повинні організувати ефективне використання всіх видів ресурсів, у тому числі й трудових.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковий напрямок досліджень проблем розвитку трудового потенціалу сьогодні є досить актуальним. В наукових колах високо цінується теоретична база вивчення трудового потенціалу, розроблена

© А.М. КОРНІЙЧУК, Т.А. КОСТУНЕЦЬ, 2017

відомими вченими: С. Бандуром, Д. Богинею, О. Грішновою, О. Головною [1], М. Долішнім, С. Злупком, В. Куценко, Л. Михайловою, У. Садовою, О. Скорук, Д. Токарчук, А. Чухном та іншими.

Формування цілей статті. Метою дослідження є виявлення сучасних тенденцій та перспектив формування трудового потенціалу Вінницької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі існують різні підходи до визначення сутності трудових ресурсів. Значна частина науковців, розглядають трудові ресурси як найважливіший фактор розвитку економіки, частину продуктивних сил всього суспільства [2]. Інші, як працездатну частину населення країни, що має достатній фізичний розвиток, відповідні розумові здібності і знання, необхідні для заняття суспільно-корисною діяльністю [3, с. 15].

Трудові ресурси накопичуються протягом поколінь і створюють економічну ситуацію в країні та визначають рівень добробуту суспільства. Обсяг трудових ресурсів залежить від чисельності населення, режиму його відтворення, складу відповідно статі та віку. Основну частину трудових ресурсів країни становить її населення в працездатному віці, а також підлітки і особи пенсійного віку, які ще спроможні працювати. Схема утворення трудових ресурсів України представлена на рис. 1.

Рис. 1. Формування трудових ресурсів

*Джерело: узагальнено авторами

Як відомо, трудовий потенціал – це інтегровані кількісні та якісні характеристики робочої сили, яка забезпечує певні можливості у створенні матеріальних і духовних благ суспільства, який вимірюється наявною і можливою в майбутньому кількістю та якістю праці, якою володіє суспільство, територія, колектив, підприємство, індивід за даного рівня розвитку науки та техніки і котра визначається чисельністю працездатного населення, його професійно-освітнім рівнем.

Значну роль у формуванні трудового потенціалу відіграє ринок праці, який є складовою частиною системи ринкового господарства. Відповідно до законодавства ринок праці визначається, як система правових, соціально-трудова, економічних та організаційних відносин, що виникають між особами, які шукають роботу, працівниками, професійними спілками, роботодавцями та їх організаціями, органами державної влади у сфері задоволення потреби працівників у зайнятості, а роботодавців – у найманні працівників відповідно до законодавства [4].

Проблема формування потенціалу трудових ресурсів, незважаючи на певні позитивні соціально-економічні перетворення останніх років, залишається актуальною. Під час вивчення особливостей формування потенціалу трудових ресурсів слід приділити увагу відмінностям ринку праці України та Вінницької області, де сучасна ситуація суттєво відрізняється від тієї, що була ще декілька років тому (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка чисельності населення Вінницької області у 2000-2016 рр. [5]

Роки	Чисельність наявного населення, тис. осіб			Чисельність постійного населення, тис. осіб		
	всього	у тому числі		всього	у тому числі	
		міське	сільське		чоловіки	жінки
2000	1811	844,3	966,7	1797,1	818,4	978,7
2001	1791	831,5	959,5	1780	811,4	968,6
2002	1772,4	818,9	953,5	1763,9	804,7	959,2
2003	1753,9	816,4	937,5	1746,8	797,7	949,1
2004	1736,2	814,3	921,9	1729,2	790,1	939,1
2005	1720,1	813,1	907	1713,1	783,1	930
2006	1701,6	811,9	889,7	1694,5	774,4	920,1
2007	1686,5	813	873,5	1679,4	804	875,4
2008	1672,2	812,9	859,3	1665,1	761,2	903,9
2009	1660	812,6	847,4	1652,9	755,9	897
2010	1650,6	814,2	836,4	1643,5	752,6	890,9
2011	1641,2	814,1	827,1	1634,1	749,4	884,7
2012	1634,2	815,8	818,4	1627,1	747,6	879,5
2013	1627	816	811	1619,9	745,3	874,6
2014	1618,3	815,3	803	1611,2	742,2	869
2015	1610,6	814,8	795,8	1603,5	739,6	863,9
2016	1602,2	813,4	788,8	1595,1	736,6	858,5

Зауважимо, що основною причиною зменшення чисельності населення в регіоні є перевищення показників смертності над показниками народжуваності. Чисельність наявного населення Вінницької області (табл. 2) за оцінку на 1 червня

2016 р. становила 1597,7 тис. осіб. За січень-травень 2016 р. чисельність населення зменшилась на 4480 осіб. Зменшення чисельності населення області відбулося як за рахунок природного скорочення – 4403 особи, так і за рахунок міграційного скорочення населення – 77 осіб. Обсяг природного скорочення населення, порівняно з січнем-травнем 2015 року, зменшився на 482 особи, або 9,9%.

Таблиця 2

**Зареєстроване безробіття у Вінницькій області
у січні–червні 2016 року*[5]**

Місяць	Кількість зареєстрованих безробітних			Середній розмір допомоги за місяць, гривень
	осіб		у % до населення працездатного віку	
	всього	з них отримують допомогу по безробіттю		
Січень	30747	26711	3,1	1499
Лютий	31230	27573	3,2	1506
Березень	28441	24766	2,9	1573
Квітень	25055	21144	2,6	1389
Травень	23184	19810	2,4	1440
Червень	21045	18080	2,2	1486

* Джерело: узагальнено на основі інформації державної служби зайнятості

Кількість зареєстрованих безробітних (табл. 2, рис. 2) на кінець червня 2016 р. становила 21,0 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття в цілому по області на кінець червня 2016 р. становив 2,2% населення працездатного віку.

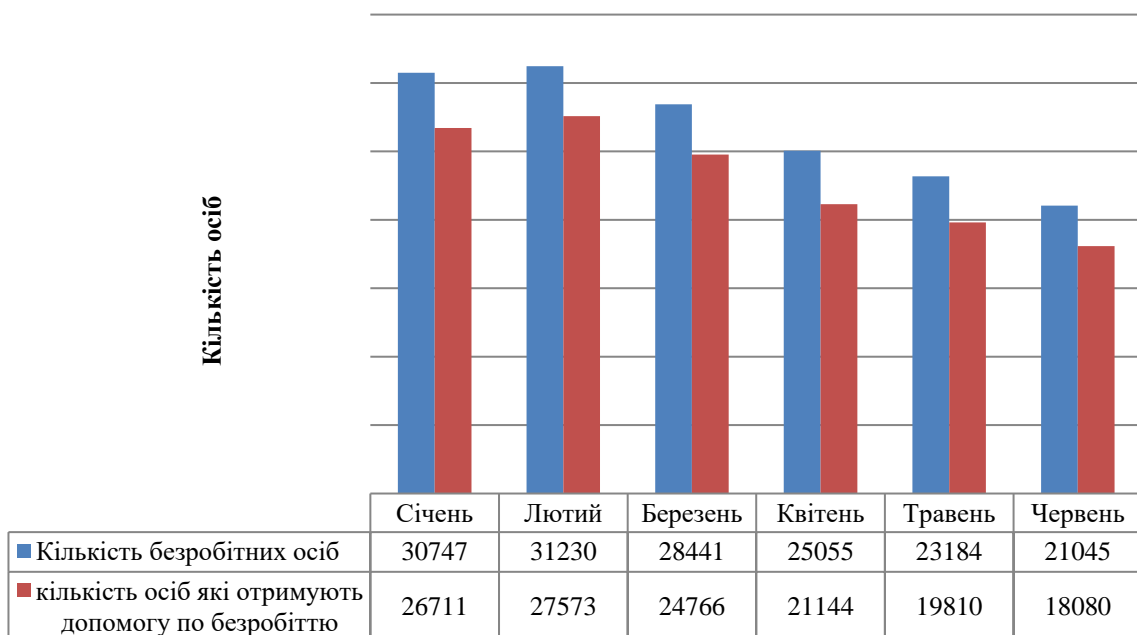

Рис. 2. Зареєстроване безробіття у січні-червні 2016 р.[5]

Аналіз даних про працевлаштування зареєстрованих безробітних у січні-червні 2016 року підтверджує висновок про нестабільну ситуацію на сучасному ринку праці (табл. 3).

Таблиця 3

Працевлаштування зареєстрованих безробітних у січні-червні 2016 року * [5]

Місяць	Працевлаштовано зареєстрованих безробітних за місяць	
	осіб	у % до кількості громадян, які мали статус безробітного впродовж місяця
Січень	967	2,9
Лютий	1367	4
Березень	3613	10,7
Квітень	5330	16,5
Травень	3091	11
Червень	2404	9,5

* Джерело: узагальнено на основі інформації державної служби зайнятості

Після аналізу статистичних даних щодо рівня працевлаштування безробітних громадян у червні 2016 р. виявлено, що він становив 9,5% (рис. 3).

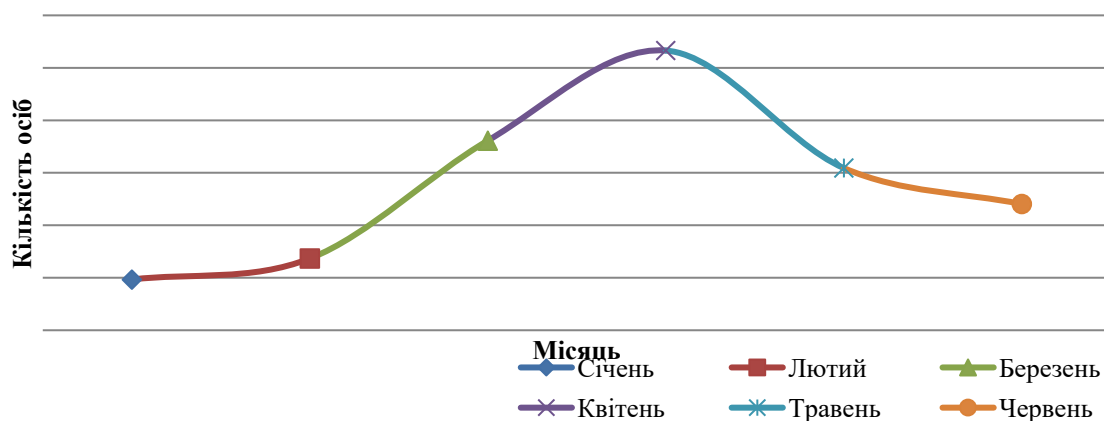

Рис. 3. Працевлаштування зареєстрованих безробітних у січні-червні 2016 р.[5]

Аналіз даних про попит і пропозицію на робочу силу (табл. 4).

Таблиця 4

Попит та пропозиція робочої сили у січні-червні 2016 року * [5]

Місяць	Кількість зареєстрованих безробітних	Потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад)	Навантаження на одне вільне робоче місце (вакантну посаду)
Січень	30747	825	37
Лютий	31230	1666	19
Березень	28441	3117	9
Квітень	25055	1901	13
Травень	23184	1717	14
Червень	21045	1174	18

* Джерело: узагальнено на основі інформації державної служби зайнятості

Аналіз даних про попит і пропозицію на робочу силу підтверджує висновок про стабілізацію ситуації в сфері зайнятості у Вінницькій області у січні-червні 2016 р., оскільки чисельність зареєстрованих безробітних скоротилася з 30747 до 21045 осіб, потреба підприємства у працівниках зросла з 825 до 1174 осіб і знизилася навантаження на вільне робоче місце з 37 до 18 (рис. 4).

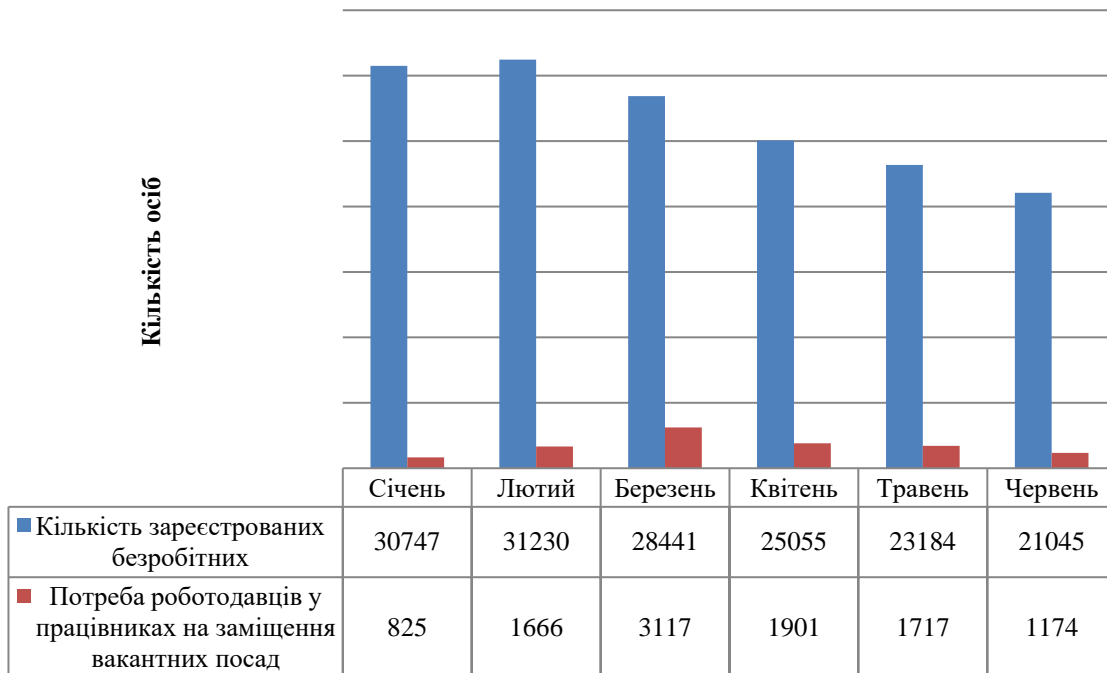

Рис. 4. Попит та пропозиція робочої сили у січні-червні 2016 р.[5]

У питанні ефективного формування потенціалу трудових ресурсів області головним завданням є забезпечення збалансованості робочих місць з наявними трудовими ресурсами.

Співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці – це його кон'юнктура, її визначають: фінансово-економічний стан галузей, що там розвиваються, їх організаційна структура, рівень техніко-технологічного розвитку, соціальний рівень життя населення, стан соціальної та виробничої інфраструктури тощо. Сьогодні на території Вінницької області спостерігається працenaдлишкова ситуація, коли існує велика кількість безробітних і відповідно надлишок пропозиції праці.

Висновки. Основними тенденціями формування потенціалу трудових ресурсів територій Вінниччини за останні місяці є: часткове поліпшення демографічної ситуації; скорочення частки зареєстрованих безробітних; збільшення потреби роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць.

Оцінку трудового потенціалу необхідно проводити через призму оцінки демографічного стану, зайнятості та мобільності робочої сили в основних сферах виробництва, рівня безробіття та ринку робочої сили.

Подальшими перспективами дослідження є здійснення порівняльного аналізу трудового потенціалу інших областей, а також аналіз стану та перспективи формування трудового потенціалу країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Головня О. М. Соціальні пріоритети відтворення трудового потенціалу регіону (на прикладі Вінницької області) / О. М. Головня // Продуктивні сили і регіональна економіка. – 2008. – Ч. 2. – С. 339–344.
2. Статистичний збірник «Статистичний щорічник Вінниччини за 2011 рік» / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Вінницькій області. – Вінниця, 2012. – 611 с.
3. Крушельницька О. В. Управління трудовими ресурсами / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2007. – 224 с.
4. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI // Голос України. – 2012, № 153–154 від 18.08.2012 р.
5. Головне управління статистики у Вінницькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html>.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Holovnia O. M. (2008), "Sotsialni priorytety vidtvorennia trudovoho potentsialu rehionu (na prykladi Vinnytskoi oblasti)", Produktivni syly i rehionalna ekonomika, Ch. 2. – pp. 339–344.
2. Statystychnyi zbirnyk (2012), "Statystychnyi shchorichnyk Vinnychchyny za 2011 rik" / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti. – Vinnytsia, – 611 p.
3. Krushelnytska O. V. (2007), Upravlinnia trudovymy resursamy, Kyiv, 224 p.
4. Pro zainiatist naseleння : Zakon Ukrainy vid 5 lypnia 2012 roku № 5067-VI // Holos Ukrainy. – 2012, № 153–154 vid 18.08.2012 r.
5. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti, [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html>.

ANNOTATION

THE PROSPECTS OF FORMING LABOR POTENTIAL OF VINNYTSIA REGION

KORNIYCHUK Alena,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the
Statistics and Analysis Department,

KOSTUNETS Tetiana,
Postgraduate Student of the
Statistics and Analysis Department,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the article the basic aspects of the category of "human resources" and different views to its nature are considered. Distinctive features categories of "labor" and "labor potential" are revealed.

The article studies the present-day state of functioning of the labor market in Vinnytsia region and factors affecting the future formation of labor potential. On the basis of statistical analysis of assessment of labour potential of Vinnitsa region implemented through the lens of demographic situation, unemployment and the labour market are assessed. Supply and demand in the labor market and its conditions are investigated. The basic trends in the structure of human resources of Vinnytsia region in recent months are analyzed. They are affected partly by the improvement of the demographic situation, changes in the proportion of registered unemployment, increased demand for workers to fill job vacancies.

Keywords: labour resources, labour potential, labour market, unemployment, disabled persons, able-bodied persons.

Fig.4. Tabl.4. Lit. 5.

АННОТАЦИЯ ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

КОРНЕЙЧУК Алёна Михайловна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры статистики и анализа,

КОСТУНЕЦ Татьяна Анатольевна,
аспирант кафедры статистики и анализа,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье рассмотрены основные аспекты категории «трудовые ресурсы» и проанализированы различные взгляды относительно её сущности. Раскрыты отличительные особенности категорий «трудовые ресурсы» и «трудовой потенциал».

Исследовано современное состояние функционирования рынка труда Винницкой области и факторы, препятствующие перспективе формирования трудового потенциала. На основе статистического анализа оценку трудового потенциала Винницкой области осуществлено через призму оценки демографического состояния, уровня безработицы и рынка рабочей силы. Исследовано соотношение спроса и предложения на рынке труда и его конъюнктуру. Исследованы основные тенденции формирования потенциала трудовых ресурсов территорий Винницкой области за последние месяцы: частичное улучшение демографической ситуации; сокращение доли зарегистрированных безработных; увеличение потребности работодателей в работниках на замещение свободных рабочих мест.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, трудовой потенциал, рынок труда, безработица, нетрудоспособные лица, трудоспособные лица.

Рис. 4. Табл. 4. Лит. 5.

Інформація про авторів

КОРНЕЙЧУК Альона Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики та аналізу, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, вул. Амосова, буд. 21А, кв. 1, e-mail: al_kravcova@mail.ru).

КОСТУНЕЦЬ Тетяна Анатоліївна – аспірант кафедри статистики та аналізу, Вінницький національний аграрний університет (Вінницька обл., Вінницький р., с. Вінницькі Хутори, вул. В. Стуса, буд. 29, e-mail: tkostunecz@mail.ru).

KORNIYCHUK Alena - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Statistics and Analysis, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia, str. Amosova, 21A, Apt. 1, e-mail: al_kravcova@mail.ru).

KOSTUNETS Tetiana – Postgraduate Student of the Department of Statistics and Analysis, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia Region, Vinnytsia District, vil. Vinnytski Khutory, V.Stusa str.,29, e-mail: tkostunecz@mail.ru).

КОРНИЙЧУК Алена Михайловна - кандидат экономических наук, доцент кафедры статистики и анализа, Винницкий национальный аграрный университет (г. Винница, ул. Амосова, д. 21А, кв. 1, al_kravcova@mail.ru).

КОСТУНЕЦЬ Татьяна Анатольевна - аспирантка, Винницкий национальный аграрный университет. (Винницкая обл., Винницкий р., с. Винницкие Хутора, ул. В. Стуса, д. 29., e-mail: tkostunecz@mail.ru).

